

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ
ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ

«ПОГОДЖЕНО»

Директор навчально-наукового
інституту економіки та управління

_____ В. П. Клочан

«___» _____ 2018 р.

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

_____ Д. В. Бабенко

«___» _____ 2018 р.

Декан обліково-фінансового факультету

_____ О. М. Вишневська

«___» _____ 2018 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
з нормативної дисципліни «Управлінський облік»
для здобувачів вищої освіти 4 курсу денної форма навчання
шифр за ОПІ - ПП 16
на 2018-2019 навчальний рік
Галузь знань 0305 «Економіка та підприємництво»
Напрямок підготовки 6.030509 «Облік і аудит»
Кваліфікація бакалавр з обліку і аудиту

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Курс – 4

Семестр – 8

Всього годин – 120 год /4 кред.

з них:

лекцій – 30 год./1,00 кред.

практичних занять – 30 год./1,00 кред.

самостійна робота – 60 год./ 2,00 кред.

Екзамен – 8 семестр

Миколаїв
2018

Програма відповідає вимогам Освітньо-професійної програми бакалаврів (затверджена 02.02.2010 року Міністерством освіти і науки України).

Робоча програма розглянута на засіданні кафедри фінансів, банківської справи та страхування обліково-фінансового факультету ННІ економіки і управління Миколаївського національного аграрного університету.

Протокол № 19 від «13» червня 2018 року

Завідувач кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
д-р екон. наук, професор

Н.М.Сіренко

Робоча програма схвалена науково-методичною комісією обліково-фінансового факультету ННІ економіки та управління Миколаївського національного аграрного університету.

Протокол № 10 від «15» червня 2018 року

Голова науково-методичної комісії
канд. екон. наук, доцент

Ю.Ю. Чебан

1 Анотація

Перехід на національні стандарти бухгалтерського обліку, нові економічні умови розширюють функції та повноваження бухгалтерської служби. Бухгалтерська професія виходить на якісно інший рівень, а бухгалтер-аналітик у своїй діяльності піднімається на новий щабель, перейшовши від облікової реєстрації господарських фактів до управління виробництвом.

В загальному вигляді управлінський облік — це система обробки та підготовки інформації про діяльність підприємства для внутрішніх користувачів в процесі управління підприємством.

Summary

Transition on the national standards of record-keeping, new economic terms extend functions and plenary powers of book-keeping service. A book-keeping profession goes out on high-quality other level, and an accountant-analyst in the activity walks up a new stage, passing from registration registration of economic facts to the operations management.

In a general view an administrative account is the system of treatment and preparation of information about activity of enterprise for internal users in the process of management by an enterprise.

2 ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань 0305 «Економіка та підприємництво»

Напрямок підготовки 6.030509 «Облік і аудит»

Освітній ступінь – «Бакалавр»

Кваліфікація - бакалавр з обліку і аудиту

Нормативна / вибіркова - **нормативна**

Семестр – 8

Кількість кредитів ECTS – 4,0

Кількість модулів – 1,0

Кількість змістовних модулів - 2,0

Кількість тем - 9

Загальна кількість годин – 120 год.

Види навчальної діяльності та види навчальних занять, обсяг годин:

лекції – 30 год.

практичні заняття – 30 год.

самостійна робота – 60 год.

в т.ч. індивідуальні завдання – 10 год.

Форми підсумкового контрольного заходу – екзамен

3 МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Управлінський облік надає знання з організації та методики управлінського обліку, його вдосконалення з урахуванням передового зарубіжного досвіду.

Мета дисципліни - формування системи наукових знань з організації і методики управлінського обліку, його вдосконалення з урахуванням передового зарубіжного та вітчизняного досвіду.

Завдання дисципліни – розкриття принципів і методів управлінського обліку, його місця і ролі в управлінні діяльністю підприємства, формування вмінь застосовувати відповідні методи і прийоми у процесі обліку для підготовки інформації, необхідної менеджерам для прийняття виважених рішень.

Предметом дисципліни є витрати, собівартість продукції, її калькулювання, доходи, фінансові результати за сегментами діяльності.

В результаті вивчення курсу здобувачі вищої освіти повинні знати:

- принципи та методи управлінського обліку;
- складові управлінського обліку,
- основне призначення управлінського обліку на підприємстві.

Здобувачу вищої освіти належить вивчити:

- етапи розвитку управлінського обліку;
- основні відмінні та спільні риси фінансового, управлінською та податкового обліку;

— застосовування відповідних методів і прийомів в процесі обліку витрат і калькулювання з метою прийняття ефективних управлінських рішень.

Здобувачі вищої освіти повинні вміти:

- розрізняти функції фінансового та управлінського обліку;
- визначити об'єкти управлінського обліку.

Знання та вміння здобувачів вищої освіти по курсу необхідні для вивчення таких дисциплін, як економіка сільського господарства та інших галузей АПК, аналіз господарської діяльності підприємств, бізнес і підприємництво в АПК, економіко-математичне моделювання виробничих систем та ін. (рис.4.1).

Рисунок 4.1 - Місце дисципліни у структурі навчальних дисциплін

Таблиця 5.1 Структурно-модульна схема дисципліни „Управлінський облік” для здобувачів вищої освіти 4-го курсу обліково-фінансового факультету за напрямом підготовки 6.030509 «Облік і аудит»

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ОБЛІК ВИТРАТ І СИСТЕМИ КАЛЬКУЛЮВАННЯ	Тема 1: Базові поняття та організація управлінського обліку
		Тема 2: Класифікація і поведінка витрат
		Тема 3: Система обліку і калькулювання за повними витратами
		Тема 4: Система обліку і калькулювання за змінними витратами
		Тема 5: Стандарт-кост і нормативний метод обліку
	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ОСНОВИ СТРАТЕГІЧНОГО ОБЛІКУ	Тема 6: Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності і прибутку
		Тема 7: Аналіз релевантної інформації для прийняття управлінських рішень
		Тема 8: Бюджетування і контроль
		Тема 9: Облік і контроль за центрами відповідальності

6. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

6.1 Загальний розподіл годин і кредитів

У відповідності до навчального плану напрям підготовки 6.030509 "Облік і аудит" курс навчальної дисципліни "Управлінський облік" вивчається здобувачами вищої освіти протягом 8 семестру (4 курс). Курс складається із 120 годин / 4 кред. аудиторних занять (2 змістовних модулі), в тому числі теоретичний курс (лекції) 30 год./ 1,00 кред., практичні заняття 30 год./ 1,00 кред., самостійна робота – 60год./2,00 кредитів.

Таблиця 6.1 ЗАГАЛЬНИЙ РОЗПОДІЛ ГОДИН І КРЕДИТІВ

Види занять	Загальна кількість годин/кредитів	Аудиторна кількість годин
Лекції	30 / 1,00	30
Практичні	30 / 1,00	30
Самостійна робота	84 / 2,00	-
Разом по курсу	120 / 4,0	60

По курсу “Управлінський облік” систематично проводиться поточний контроль знань здобувачів вищої освіти шляхом виконання модульних контрольних робіт, перевіряється виконання самостійної роботи. В кінці восьмого семестру здобувачі вищої освіти складають екзамен.

6.2 Склад, обсяг і терміни виконання змістових модулів

Змістовні модулі курсу			Найменування тем	Розподіл навчального часу			Термін виконання, тиждень	Термін контрольного заходу
Найменування	Обсяг, кредит	Сума залікових балів		Лекції	практичні	самостійна робота		
Облік витрат і система калькулювання	1,97	17-29	Базові поняття та організація управлінського обліку	2	2	5	1	1
			Класифікація і поведінка витрат	4	4	5	1-3	3
			Система обліку і калькулювання за повними витратами	4	4	5	3-5	5
			Система обліку і калькулювання за змінними витратами	4	4	5	5-6	6
			Стандарт-кост і нормативний метод обліку	2	4	5	6-7	7
Основи стратегічного обліку	2,03	19-31	Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності і прибутку	4	4	5	7-9	9
			Аналіз релевантної інформації для прийняття управлінських рішень	2	2	10	9-11	11
			Бюджетування і контроль	4	4	10	11-13	13
			Облік і контроль за центрами відповідальності	4	2	10	13-15	15
Всього	4,0	36-60		30	30	60	-	-

6.3 Перелік та короткий зміст лекцій

Лекції традиційні з елементами диспуту, з використанням мультимедійного обладнання для презентації (30 годин).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 Облік витрат і системи калькулювання

Тема 1. Базові поняття та організація управлінського обліку (традиційна лекція з використанням презентації)

Поняття управлінського обліку. Предмет, метод та завдання управлінського обліку. Об'єкти управлінського обліку. Етапи розвитку управлінського обліку. Відмінності управлінського, фінансового та податкового обліку за метою обліку, ступенем регламентації, масштабами охоплення інформацією, методологічним забезпеченням, користувачами інформації, термінами складання звітності, точністю інформації, методами здійснення обліку, ступенем відповідальності та іншими ознаками.

Організація управлінського обліку. Основні чинники впливу на побудову системи управлінського обліку на підприємстві. Етапи організації управлінського обліку на підприємстві.

Тема 2. Класифікація і поведінка витрат (традиційна лекція з використанням презентації)

Класифікація витрат з метою оцінки запасів і визначення фінансового результату: вичерпані та невичерпані, витрати на продукцію та витрати періоду; прямі та непрямі витрати; основні та накладні; одноелементні та комплексні; витрати на продукцію (роботи, послуги), витрати на процес та витрати центру відповідальності; елементи витрат та статті витрат; витрати звичайної діяльності та надзвичайні витрати. Класифікація витрат для прийняття управлінських рішень і планування: змінні та постійні; релевантні та нерелевантні; дійсні та можливі; маржинальні, інкрементні та середні; витрати, які враховуються при прийнятті рішень, витрати, які не враховуються при прийнятті рішень, безповоротні та вміненні (уявні) витрати. Класифікація витрат з метою здійснення процесу контролю та регулювання: продуктивні та непродуктивні; регульовані та нерегульовані; контрольовані та неконтрольовані; в межах норм, відхилення від норм. Функція витрат. Методи визначення функції витрат.

Тема 3. Система обліку і калькулювання за повними витратами (традиційна лекція з використанням презентації)

Сутність обліку витрат та калькулювання. Об'єкти та етапи обліку витрат. Об'єкти та призначення калькулювання. Взаємозв'язок та відмінності між обліком витрат та калькулюванням. Первинні документи обліку витрат. Первинні документи, які використовують при обліку витрат за замовленнями. Розподіл загальновиробничих та адміністративних витрат між замовленнями. Підходи до визначення ціни контракту. Сфери застосування обліку і калькулювання витрат за процесами. Простий і складний процесні методи калькулювання витрат. Способи визначення фактичної собівартості продукції при передільному методі: метод ФІФО та метод середньозваженої собівартості. Еквівалент одиниці готової продукції. Собівартість еквівалентної одиниці готової продукції.

Тема 4. Система обліку і калькулювання за змінними витратами (традиційна лекція з використанням презентації)

Переваги та недоліки системи калькулювання змінних витрат. Принципи калькулювання собівартості за змінними витратами. Порядок облікових робіт у системі калькулювання за змінними витратами. Порядок розрахунку маржинального доходу. Значення маржинального доходу в системі калькулювання за змінними витратами.

Тема 5. Стандарт-кост і нормативний метод обліку (традиційна лекція з використанням презентації)

Сутність систем калькулювання Direct-cost та Standart-cost. Порівняння порядку калькулювання у системах управління витратами підприємства за повними та змінними витратами. Нормативний метод обліку витрат.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 Основи стратегічного обліку

Тема 6. Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку (традиційна лекція з використанням презентації)

Мета здійснення аналізу взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку. Економічна і бухгалтерська моделі аналізу «витрати – обсяг діяльності – прибуток». Математичні та графічні методи аналізу взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку. Точка беззбитковості. Методи визначення точки беззбитковості. Маржинальний дохід. Коефіцієнт маржинального доходу, поріг рентабельності, запас фінансової міцності, коефіцієнт запасу міцності та операційний важіль.

Тема 7. Аналіз релевантної інформації для прийняття управлінських рішень (традиційна лекція з використанням презентації)

Характеристика релевантної та не релевантної інформації. Етапи прийняття управлінських рішень та їх класифікація. Диференційний аналіз релевантної інформації. Види операційних управлінських рішень. Альтернативні управлінські рішення. Види альтернативних управлінських рішень. Оптимальний (найекономічніший) обсяг матеріальних запасів.

Тема 8. Бюджетування і контроль (традиційна лекція з використанням презентації)

Сутність, мета й призначення бюджетування. Бюджетування в системі планування діяльності підприємства. Бюджетування як метод управлінського обліку. Бюджетний період. Класифікація бюджетів. Принципи організації бюджетування. Методи розробки бюджетів. Бюджетування додаткове, бюджетування з «нуля», бюджетування програм, бюджетування на основі маркетингових досліджень, бюджетування життєвого циклу продукції. Варіанти організації процесу бюджетування та їх характеристика. Сутність, завдання та порядок здійснення бюджетного контролю. Звіт про виконання бюджету. Аналіз відхилень фактичних і бюджетних показників. Сприятливі та несприятливі відхилення від бюджету.

Тема 9. Облік і контроль за центрами відповідальності (традиційна лекція з використанням презентації)

Об'єктивна необхідність децентралізації управління. Поняття «центр відповідальності» та «облік за центрами відповідальності». Особливості обліку за центрами відповідальності та принципи їх формування. Типи центрів відповідальності: центри витрат, центри доходів, центри прибутку, центри інвестицій. Обслуговуючі, матеріальні, виробничі та управлінські центри відповідальності. Сутність та види трансфертних цін. Методи встановлення трансфертних цін. Метод ринкової ціни. Метод фактичних

витрат. Метод кошторисних витрат. Трансфертне ціноутворення на базі змішаних цін. Застосування методів трансфертного ціноутворення на підприємствах і корпораціях країн світу.

ПЛАНІ ЛЕКЦІЙ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 Облік витрат і системи калькулювання

ЛК 1 *Тема 1. Базові поняття та організація управлінського обліку (традиційна лекція з використанням презентації 2 год.)*

1. Сутність і зміст управлінського обліку
2. Ціль, задачі, принципи, предмет і метод управлінського обліку
3. Етапи розвитку управлінського обліку
4. Зв'язок управлінського і фінансового обліку
5. Організація управлінського обліку

ЛК 2-3 *Тема 2. Класифікація і поведінка витрат (традиційна лекція з використанням презентації 4 год.)*

1. Цільовий підхід до класифікації витрат
2. Класифікація витрат з метою здійснення поточних операцій
3. Класифікація витрат з метою прийняття управлінських рішень та короллю
4. Моделі поведінки витрат
5. Функція витрат та методи її визначення

ЛК 4-5 *Тема 3. Система обліку і калькулювання за повними витратами (традиційна лекція з використанням презентації 4 год.)*

1. Основні поняття
2. Класифікація систем обліку і калькулювання собівартості
3. Система обліку і калькулювання за повними витратами
4. Калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) в сільськогосподарських підприємствах

ЛК 6-7 *Тема 4. Система обліку і калькулювання за змінними витратами (традиційна лекція з використанням презентації 4 год.)*

1. Сутність системи обліку і калькулювання за змінними витратами (директ-костинг, верибл-костинг)
2. Основні показники маржинального підходу до управлінського обліку
3. Вплив на прибуток вибору системи калькулювання

ЛК 8 *Тема 5. Стандарт-кост і нормативний метод обліку (традиційна лекція з використанням презентації 2 год.)*

1. Сутність і особливості систем стандарт-кост та нормативного методу обліку
2. Облік відхилень від нормативів
3. Аналіз відхилень від нормативів

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 Основи стратегічного обліку

ЛК 9-10 **Тема 6.** *Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку (традиційна лекція з використанням презентації 4 год.)*

1. Сутність аналізу «В-О-П» (CVP-аналіз, Cost-Volume-Profit)
2. Визначення точки беззбитковості
3. Визначення запасу міцності та операційного важелю
4. Графічний метод аналізу «В-О-П»

ЛК 11 **Тема 7.** *Аналіз релевантної інформації для прийняття управлінських рішень (традиційна лекція з використанням презентації 2 год.)*

1. Основи прийняття управлінських рішень
2. Релевантний підхід до прийняття управлінських рішень
3. Застосування диференційного аналізу для вибору найкращих альтернатив
4. Аналіз типових варіантів альтернативних рішень

ЛК 12-13 **Тема 8.** *Бюджетування і контроль (традиційна лекція з використанням презентації 4 год.)*

1. Бюджети: види, значення
2. Порядок складання бюджетів
3. Контроль виконання бюджетів

ЛК 14-15 **Тема 9.** *Облік і контроль за центрами відповідальності (традиційна лекція з використанням презентації 4 год.)*

1. Типи центрів відповідальності
2. Результати діяльності центрів відповідальності
3. Оцінка діяльності центрів витрат
4. Оцінка діяльності центрів доходів
5. Оцінка діяльності центрів прибутку
6. Оцінка діяльності центрів інвестицій
7. Поняття про трансфертне ціноутворення

Разом

30 год.

6.4 Перелік та план практичних занять

Практичні завдання виконуються здобувачами вищої освіти протягом семестру відповідно до методичних рекомендацій. Викладачем, який веде практичні заняття, здійснює поточний контроль виконання практичних завдань шляхом перевірки наявності виконаних завдань та індивідуальної співбесіди зі здобувачем вищої освіти за кожним завданням. Кожне завдання оцінюється окремо відповідно до встановлених критеріїв оцінки. З незрозумілих питань курсу здобувач вищої освіти може одержати консультацію викладача дисципліни у відповідні дні, за графіком, установленим кафедрою.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 Облік витрат і система калькулювання

ПЗ 1 Тема 1. Базові поняття та організація управлінського обліку 2 год.

1. Доповідь на тему «Етапи розвитку управлінського обліку» (5 балів);
2. усне опитування (3 бали);
3. тести (2 бали);
4. задачі (3 бали).

Тести: тема № 1 MOODLE

ПЗ 1 Тема 2 Класифікація і поведінка витрат 4 год.

1. Доповідь на тему «Витрати в управлінському обліку» (5 балів);
2. усне опитування (3 бали);
3. тести (2 бали);
4. задачі (3 бали).

Тести: тема № 2 MOODLE

ПЗ 2 Тема 3. Система обліку і калькулювання за повними витратами 4 год.

1. усне опитування (3 бали);
1. тести (2 бали);
2. задачі (3 бали).

Тести: тема № 3 MOODLE

ПЗ 2 Тема 4. Система обліку і калькулювання за змінними витратами 4 год.

1. усне опитування (3 бали);
1. тести (2 бали);
2. задачі (3 бали).

Тести: тема № 4 MOODLE

ПЗ 3 Тема 5. Стандарт-кост і нормативний метод обліку 4 год.

1. Семінарське заняття з теми
2. КОНТРОЛЬНА РОБОТА З ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ 1

Тести: тема № 5 MOODLE

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 Основи стратегічного обліку

ПЗ 3-4 Тема 6. Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку 4 год.

1. Графічний спосіб проведення аналізу взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності і прибутку

2. усне опитування (3 бали);

3. тести (2 бали);

4. задачі (3 бали).

Тести: тема № 6 MOODLE

ПЗ 4 Тема 7. Аналіз релевантної інформації для прийняття управлінських рішень 2 год.

1. усне опитування (3 бали);

2. тести (2 бали);

3. задачі (3 бали).

Тести: тема № 7 MOODLE

ПЗ 5 Тема 8. Бюджетування і контроль 4 год.

1. тести (2 бали);

2. задачі (3 бали);

3. усне опитування (3 бали).

Тести: тема № 8 MOODLE

ПЗ 5 Тема 9. Облік і контроль за центрами відповідальності 2 год.

1. задачі (3 бали);

КОНТРОЛЬНА РОБОТА З ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ 2

Тести: тема № 9 MOODLE

Разом

30 год.

Проведення практичних занять на філіях кафедри

Тема 7. Аналіз релевантної інформації для прийняття управлінських рішень – 2 год.

Тема 9. Облік і контроль за центрами відповідальності – 2 год.

Візуальне супроводження дисципліни

Лекційні заняття з дисципліни „Управлінський облік” по всіх дев'яти темах, що вивчаються, супроводжуються презентаціями.

Матеріально-технічне забезпечення дисципліни

1) Використання навчального банку кафедри фінансів, банківської справи та страхування по темах: №8 „Бюджетування і контроль”.

Елементи дистанційного навчання

6.5 Теми, форма контролю та перевірки завдань, які винесені на самостійне обов'язкове опрацювання

Самостійна робота здобувача вищої освіти є однією з форм організації навчання, основною формою оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять за розкладом.

Самостійна робота здобувача вищої освіти в обсязі 84 годин складається з вивчення матеріалу за допомогою конспектів лекцій, підручників, допоміжної літератури, а також підготовки до практичних занять. Теми, які виносяться для самостійного відпрацювання, здобувачі вищої освіти вивчають у вільний від занять час.

Теми обов'язкового самостійного опрацювання

Змістовий модуль	№ з/п	Тема	Кількість годин	Форма контролю
1	1	Базові поняття та організація управлінського обліку	5	опитування тестування
1	2	Класифікація і поведінка витрат	5	опитування тестування
1	3	Система обліку і калькулювання за повними витратами	5	опитування тестування
1	4	Система обліку і калькулювання за змінними витратами	5	опитування тестування
1	5	Стандарт-кост і нормативний метод обліку	5	контрольна робота
2	6	Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку	5	опитування тестування
2	7	Аналіз релевантної інформації для прийняття управлінських рішень	10	опитування тестування
2	8	Бюджетування і контроль	10	опитування тестування
2	9	Облік і контроль за центрами відповідальності	10	Контрольна робота
Всього годин			60	

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

- 1) підготовка і друкування наукової статті (обсягом 0,375 друк. арк.);
- 2) підготовка і друкування тез (обсягом 0,125 друк. арк.);

6.6 Питання для поточного та підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти

а) для поточного контролю

Змістовий модуль 1 Облік витрат і система калькулювання

1. Для чого призначений управлінський облік?
2. Як і коли виник управлінський облік?
3. Що вивчає управлінський облік?
4. Які методи використовує управлінський облік?
5. Як пов'язаний управлінський облік з іншими елементами системи бухгалтерського обліку?
6. Яка інформація використовується в управлінському обліку?
7. За якими ознаками класифікуються системи управлінського обліку?
8. Як організаційна структура підприємства впливає на побудову управлінського обліку?

9. Які і принципи організації управлінського обліку?
10. Які функції головного бухгалтера в системі управлінської обліку?
11. Який економічний зміст категорії витрат?
12. Поясніть відмінність між поняттями виробничі витрати, валові витрати та собівартість?
13. Який принцип покладено в основу класифікації витрат?
14. Для чого необхідно розрізняти вичерпані (спожиті) та невичерпані (неспожиті) витрати в обліку?
15. З чим пов'язаний поділ витрат на ті, що включаються до собівартості продукції і ті, що відносяться до витрат звітного періоду?
16. Які витрати відносять до основних виробничих витрат?
17. З чим пов'язаний поділ витрат на прямі та непрямі? Наведіть приклади.
18. Що таке конверсійні витрати?
19. Для чого необхідно враховувати можливі витрати?
20. Які витрати вважаються релевантними, а які нерелевантними?
21. Де в обліку використовуються дані про середні та маржинальні витрати?
22. Перерахуйте відомі Вам елементи витрат?
23. Чому класифікація витрат за статтями та елементами не задовольняє вимог управління?
24. Яка головна мета обліку витрат виробництва?
25. З яких елементів складається система управління собівартістю?
26. Як пов'язані між собою облік виробничих витрат і калькулювання?
27. Яка роль оперативного обліку виробництва в управлінні собівартістю?
28. Які фактори впливають на побудову обліку витрат?
29. Як пов'язані між собою об'єкт та метод обліку витрат?
30. Які існують напрямки розвитку обліку витрат в умовах ринку?
31. Як класифікуються витрати за статтями та елементами?
32. За допомогою яких методів можна контролювати витрачання матеріалів?
33. Які витрати на робочу силу є прямими, а які - непрямими?
34. Які особливості розподілу змінних та постійних загальновиробничих витрат?
35. Що включають витрати на освоєння і підготовку виробництва продукції? Який порядок їх списання?
36. Які основні методи розподілу витрат на утримання та експлуатацію обладнання Вам відомі?
37. Яким чином включаються до собівартості продукції цехові витрати?
38. Чому вартість супутньої продукції вираховується з собівартості основної продукції?
39. З яких елементів складається собівартість продукції ?
40. Які витрати включаються до виробничої собівартості ?
41. Як поділяються калькуляції за часом складання; за рівнем охоплення витрат; за характером виробництва; за об'єктом ?
42. Яким методом обліку витрат потрібно застосувати в індивідуальному і дрібносерійному виробництвах складних виробів, а також при виробництві дослідних, експериментальних, ремонтних та інших робіт ?

43. Який метод обліку фактичної собівартості потрібно застосувати при масовому та серійному виробництві різноманітної і складної продукції, яка складається з великої кількості деталей і вузлів ?
44. Який метод обліку фактичної собівартості потрібно застосувати в умовах безперервного і, як правило, стислого технологічного процесу або ряду послідовних виробничих процесів, кожний з яких або тупа яких складають окремі самостійні переділи (фази, стадії) виробництва ?
45. Що служить підставою для обчислення фактичної собівартості випущеної продукції при нормативному методі обліку ?
46. Коли визначається фактична собівартість одиниці виробів або робіт при використанні позамовного методу ?
47. Що є об'єктами витрат і об'єктами калькулювання при попередільному методі?
48. Які основні відмінності має система директ-костинг від системи калькулювання повних витрат?
49. Чим відрізняється вітчизняна концепція калькулювання від традиційної
50. Місце управлінського обліку в прийнятті довгострокових управлінських рішень ?
51. Які фактори впливають на виникнення відмінностей у чистому прибутку фірми, визначеному за методами директ-косту і калькулювання повних витрат?
52. Як і коли виник стандарт-кост ?
53. В чому полягають відмінності вітчизняного нормативного методу від системи стандарт-кост ? В чому вони подібні ?
54. Які види стандартів можуть бути встановлені в системі стандарт-кост ?
55. В результаті чого можуть виникати відхилення від встановлених стандартів?
56. Які існують варіанти обліку витрат при стандарт-косту ?
57. На якому принципі побудована система калькулювання на основі діяльності?
58. Що таке фактор витрат ?
59. Які витрати виникають в ході звичайної діяльності ?
60. Яких витрат може зазнавати підприємство при здійсненні інвестиційної діяльності ?
61. Як організувати контроль доходів та прибутків підрозділів підприємства?

Змістовий модуль 2. Основи стратегічного обліку

1. З якими проблемами стикаються підприємці в умовах ринкової нестабільності ?
2. Які припущення покладені в основу аналізу "витрати - обсяг - прибуток" ?
3. На які питання можна відповісти за допомогою аналізу "витрати - обсяг - прибуток" ?
4. Як пов'язані планування і контроль ?
5. З яких двох частин складається зведений кошторис підприємства ?
6. Які особливості планування на торгових та виробничих підприємствах ?
7. З яких елементів складається операційний план ?
8. В чому полягають основні завдання управління запасами ?
9. Які витрати пов'язані з придбанням та зберіганням запасів ?
10. Якими способами можна розрахувати розмір оптимальної партії поставки ?

11. В чому полягає зміст системи "точно в строк" ?
12. Як оцінюються матеріали, що відпускаються у виробництво ?
13. Що є основним джерелом формування нормативної бази прямих витрат на робочу силу?
14. Коли застосовується оцінка за трансфертними цінами ?
15. Як правильно встановити ціну на продукт ?
16. Як правильно обрати спосіб розрахунку амортизації ?
17. Які показники використовуються для оцінки ефективності капіталовкладень ?
18. Які дані необхідні для управління власним і залученим капіталом ?
19. Чим внутрішня звітність відрізняється від зовнішньої ?
20. Що потрібно для створення системи управлінської звітності ?
21. Яка структура управлінської звітності ?
22. Які види внутрішньої звітності Ви знаєте ?
23. Яка мета складання фінансової звітності ?
24. Як можна використовувати фінансову звітність для управлінського аналізу?
25. Якою має бути релевантна інформація для потреб прийняття управлінських рішень, контролю?
26. Аналіз відхилень бюджетів
27. Порядок складання бюджетів
28. Контроль виконання бюджетів
29. Стадія бюджетування капітальних інвестицій

б) для підсумкового контролю

1. Сутність і зміст управлінського обліку.
2. Функції, предмет та об'єкти управлінського обліку.
3. Етапи розвитку управлінського обліку.
4. Зв'язок управлінського і фінансового обліку.
5. Проблеми організації управлінського обліку на підприємствах України.
6. Сутність та зміст обліку витрат.
7. Об'єкти витрат та об'єкти калькулювання.
8. Методи (системи) калькулювання собівартості продукції.
9. Подетальний облік витрат .Облік виробничих витрат по виробництвах
- 10.Облік виробничих витрат по виробках та по групах виробів
- 11.Облік виробничих витрат по замовленнях та по процесах
- 12.Калькуляція собівартості продукції (робіт, послуг) в сільськогосподарських підприємствах
- 13.Обчислення собівартості робіт і послуг допоміжних виробництв.
- 14.Обчислення собівартості продукції рослинництва.
- 15.Обчислення собівартості продукції тваринництва.
- 16.Калькулювання собівартості продукції підсобних (промислових) виробництв.
- 17.Сутність системи обліку і калькулювання за змінними витратами.
- Маржинальний дохід.
- 18.Переваги і недоліки директ-костинг.
- 19.Кайзен-костинг
- 20.Таргет-костинг
- 21.Сутність системи стандарт-кост, її розвиток
- 22.Порядок встановлення і зміни стандартів

- 23.Калькулювання собівартості в системі стандарт-косту
- 24.Стандарт-кост і нормативний метод обліку
- 25.Обмеження і передумови аналізу «В-О-П»
- 26.Застосування аналізу «В-О-П» в процесі управління поточною діяльністю підприємства
- 27.Визначення точки беззбитковості
- 28.Визначення запасу міцності та операційного важеля
- 29.Графічний метод аналізу «В-О-П»
- 30.Основи прийняття управлінських рішень
- 31.Релевантний підхід до прийняття управлінських рішень
- 32.Застосування диференційного аналізу для вибору найкращих варіантів дій
- 33.Аналіз типових варіантів альтернативних рішень
- 34.Сутність бюджетування. Функції і завдання бюджетування.
- 35.Цілі і об'єкти бюджетування. Формування системи бюджетування.
- 36.Організаційні аспекти процесу бюджетування. Види і формати бюджетів.
- 37.Впровадження в компанії системи бюджетного керування
- 38.Методика складання операційних бюджетів.
- 39.Методика складання фінансових бюджетів
- 40.Організація контролю за виконанням бюджету.
- 41.Контроль на основі гнучких бюджетів.
- 42.Поняття і класифікація центрів відповідальності
- 43.Принципи обліку, звітності й оцінки діяльності центрів відповідальності
- 44.Облік і оцінка діяльності центрів витрат
- 45.Облік і оцінка діяльності центрів доходу
- 46.Облік і оцінка діяльності центрів прибутку
- 47.Облік і оцінка діяльності центрів інвестицій
- 48.Поняття про трансфертні ціни та їх застосування
- 49.Поняття та види внутрішньої звітності
- 50.Фінансова звітність: використання для аналізу діяльності

6.7 Рейтингова оцінка знань з дисципліни та схема поточного та підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти

Схема поточного і заключного контролю знань

№ змістового модулю	Кількість годин		Форма контролю	Кількість заходів	Оцінка		Сума	
	ЛК	ПЗ			min	max	min	max
1	16	18	Аудиторна робота:					
			- контрольна робота	1	5	5	5	5
			- задача модулю (розв'язання задач, усне опитування)	1	3	3	3	3
			Самостійна робота:					
			<i>Обов'язкова</i>					
			- доповідь на гуртку	1	2	2	2	2
			- тестування в MOODLE	1	2	2	2	2
			<i>Індивідуальна</i>					
			- тези	1	0	5	0	5
2	14	12	- наукова стаття	1	0	10	0	10
			Індивідуальне опрацювання питань курсу (9 год)	1	0	5	0	5
			Разом	x	x	x	12	32
			Аудиторна робота:					
			- контрольна робота	1	5	10	5	10
			- задача модулю (розв'язання задач, усне опитування)	3	3	3	9	9
			Самостійна робота:					
			<i>Обов'язкова</i>					
			- доповідь на гуртку	1	2	2	2	2
			- тестування в MOODLE	1	2	2	2	2
			Індивідуальне опрацювання питань курсу (9 год)	1	0	5	5	5
			Разом	x	x	x	24	28
							36	60
			Екзамен				24	40
			Всього за навчальною дисципліною				60	100

За всі види робіт впродовж семестру (тести, опитування, контрольні роботи, самостійна робота, тощо) здобувач вищої школи може отримати від 0 до 36 балів. Здобувач вищої школи має право складати підсумковий семестровий екзамен у письмовій формі під час екзаменаційної сесії, до якої він допускається, якщо за виконання всіх контрольних заходів, передбачених протягом семестру, здобувач вищої школи набирає 36 і більше балів. В цьому випадку оцінка за екзамен складається з суми балів, які здобувач вищої школи отримав протягом семестру, і суми балів за екзамен (до 40 балів). Якщо на екзамені здобувач вищої школи отримав менше 24 балів, то він одержує незадовільну оцінку.

Шкала оцінювання ECTS

Оцінка ECTS	Визначення	Оцінка в балах	Традиційна оцінка
A	Відмінно - відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок.	96-100	Відмінно
B	Дуже добре - вище середнього рівня з кількома помилками.	86-95	
C	Добре - в загальному правильна робота з певною кількістю помилок.	71-85	Добре
D	Задовільно - непогано, але з незначною кількістю недоліків.	60-70	Задовільно
E	Достатньо — виконання задовольняє мінімальні критерії.	60	
PX	Незадовільно — потрібно попрацювати перед тим як досягти мінімального критерію.	50-59	Незадовільно
F	Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота.	менше 50	

Оцінювання здобувачів вищої освіти

За шкалою ECTS	За національною шкалою	За шкалою навчального закладу
A	Відмінно	90-100
BC	Добре	75-89
DE	Задовільно	60-74
PX	Незадовільно з можливістю повторного складання	35-59
F	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом	1-34

7 ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ, ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНИХ АКТІВ

1. Atkinson A.A. New Directions in Management Accounting Research [текст] / A.A. Atkinson, Balakrishnan R., Booth P. and others // Journal of Management Accounting Research. – 1997. – Vol. 9. – P. 79–108
2. Безверхня Ю.В. Об'єктивна необхідність управлінського обліку у системі керування підприємством / Ю.В. Безверхня // Вісник СумДУ. Серія «Економіка». – 2010. – № 2. – С. 86–90.
3. Безкоровайна Л.В. Організаційне забезпечення системи управлінського обліку на підприємстві / Л.В. Безкоровайна, Н.С. Панасенко // Економічний вісник НГУ. – 2009. – № 1. – С. 56–61.
4. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах: Підручник. - 3-тє вид., перероб. і допов. / М. Ф. Огійчук, В. Я. Плаксінко, Л. Г. Панченко та ін.; За ред. проф. М. Ф. Огійчука. - К.: Алерта, 2006. - 878 с: іл.
5. Голов С.Ф. Управлінський облік: Підручник. — К.: Лібра, 2003. - 704 с.

6. Довжик О.О. Роль управлінського обліку та проблеми його впровадження на підприємствах / О.О. Довжик // Вісник Полтавської державної аграрної академії. – 2012. – № 2. – С. 174–149.
7. Євдокимов В.В. Адаптивна модель інтегрованої системи бухгалтерського обліку : [монографія] / В.В. Євдокимов. – Житомир : ЖДТУ, 2010. – 516 с.
8. Закон України “Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні” від 19.07.99р. (зі змін. та доп. [Електронний ресурс]: <http://zakon3.rada.gov.ua>.
9. Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 № 291 - [Електронний ресурс]. —Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/>.
10. Левицька С.О. Методика організації та перспективи розвитку управлінського (внутрішньогосподарського) обліку / С.О. Левицька // Університетські наукові записки. – 2007. – № 3(23). – С. 245–253.
11. Лень В.С. Управлінський облік: Навчальний посібник. — К.: Знання-Прес, 2003. — 287 с.
12. Лишиленко О.В. Бухгалтерський управлінський облік. - К.: ЦНЛ, 2004. - 254 с.
13. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств, затверджені наказом Міністерства аграрної політики України від 18 травня 2001 р. № 132. - [Електронний ресурс]. —Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/>.
14. Нападовська Л. Управлінський облік: значення та застосування у практичній діяльності вітчизняних підприємств в умовах ринкових відносин / Л. Нападовська // Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. – № 10. – С. 45–55.
15. Нападовська Л.В. Управлінський облік: Підручник. - К.: Книга, 2004. - 544 с.
16. Плотніченко І.Б. Теоретико-методологічні аспекти формування системи управлінського обліку на промислових підприємствах / І.Б. Плотніченко, О.В. Акіншина // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. Політехніка». – 2011. – № 704. – С. 57–64.
17. Управлінський облік: підручник [для студ. вищ. навч. закл.] / Г. О. Партин, А. Г. Загородній, Т. І. Свідрик та ін.] ; Нац. ун-т "Львів. Політехніка". – Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2013. – 278 с

Робочу програму розробила
канд. екон. наук, доцент

І.В.Баришевська